

قياغلك موك ميفتى اوقرىكنا

تورلك بوردى

ناشرى : تورلك بوردى

مدبرى : آق چوره اوغلى يوسف

۱۲۷ صاى ۱۱ جلد ۵ يىل

۱۹ كانون ثانى ۱۳۳۲

۲۳ صاى ۱۳۳۲

— كرك عروض و كرك هجه و زننده ايسته ديكمز آهنگى، بزمه اوسانچ و برمه به جك موسيقى ي بولا ما يوروز.
باشقه بر «تون»، باشقه بر نفه لازم... ديسوردى.

بونك اوزرينه امين بك :

— اوت، ديدى، بونى بنده آ كلا يوردم، سزك آراد ينگيز آهنگى بولا جقم و ياقينده شعرلر مده
او موسيقى ي حسن ايده جكسگيز..
بو صورتله دائما ينگى و متكامل بر غايه به متوجه محترم شاعر مزدودن داهايك جوق شيلر بلكه مگده
حقلى يز...
چنگل كوي، ۱۰ كانون اول سنه ۱۳۳۲

حسن زكى

يكي انزل

« La Pensée Turque » : [لاپاسه تورك] (۱)

— لكن محترم استاد، توركيه به دائر بيان بو يورد ينگيز معلوماتك بك موثوق اولدينى طن ايتيورم...
— اوله بيلير... فقط بوندن سز موشولسكيز: نيجون مملكه شكري طايته يورسكيز ؟

بومكاله پارچه سي، اون، اون اي سنه اقدام، پاريسك هالى مكنيلرندن بريننده، بر تاريخ معلما اليه اوتك بر تورك
طليه سي آره سنده بكن اوزونجه ر مناقشه دن آلمشدر. تورك طليه ار وفندن بو وقته قدر، مملكه سوزى اوزرينه بر قاج
دفعه دوشونجه به مجبوريت كوردى و هر دفعه سنده معاشه حق و ردى: بزمه تورك، بيلم طليه و قاريز ديميد، كند يى
طليه اولدينى كى كوسترمه ي، ابى جهتلر يى بيلير برمه به خصملى طرفندن - اوح، اونلر ده نغدر چوقدوا - استاد
اولونان كوتولكرك بالان اولدينى آكلامه به اوغراشايز، عادتانزل اقمه بزمه افتراق قارشى كند يى، ملت يى مدافعه بيله بزمه
بر آزردالاق، بوزكالتق، رقلا بيلاق كى كورينير، كيارلر بزمه آهنگلر... بزمه ايشته بزمه، بزمه اوكرتك، طاييق ايسته ي
وارسه، بو بوسين، كورسين، ديرز بگيرز، فقط بك زركال اولان بگرمي مصر، بو اصل و سياي بايقشه هيجده
اويغون دكلدر...

صوك زمانلر، بو مسأله ده باشقه بر چوق امال ايديان مسأله لرله رلنگه نظر دفعه آلتنه باشلادى: مثلا باقان
حرى ائشاننده، «مدافعه مليه جيني» هلميزه اويدورولان انترالري رده، توركيزم، مسلمانلر ايديان مطلقى كوسترمه به
حيلي چالشيدي. جهان حرى باشلادقدن سوكرده اديلر بزمه، محرلر بزمه بضمليزك متفق مملكه لردم دوله
شهرق، اولورده رق، توركرك، مسلمانلر ك عرفان و مدنيتلر يى دائر نشر ياتده بولنده قلم يى سونجه كوردك.

ملت يى، خصملى طرفندن اوزرينه ا كثر يا قاره رده لر اورتيلان فضيلت يى اورتيه چيقارمق ايجون اك ابى
اصول، ظلمتجه عرفان و مدنيت زمينده چالشمه ي، بو جهته خالد ضيا بك افنديك آلمان ياده كى مساعيسى، مهم
خدمات وطنيه دن صايقه ده يى. سياسى افتراقله مقابله لزومى انكار ائتمه مكله برابر، طن ايدى يوروز كه بزمه غرب طايته
اصل اظهار و اثبات ائتمه چالشمه يى ايجاب ايدن خصوص، بوكون توركرك ده كند يى بزمه كوره اديتله، مبارقه،
موسيقى ايله، رساملقه، حتى فلسفه و عداله حاصل فكرى حرثله اوغراشايلري موجود اولدينى قضيه سيدر. غركه
متشخصلرندن، مستشرقلرندن هيريسى - استانبول كلوب كيدلري، حق استانبولده، دعا طوغرى سي بك اوفلنده اوزونجه

[۱] « La Pensée Turque » : اون بيش كونده بر چيقارم - فرانسه يه - ليونه فورمسي - چيقان بر يى
وايكينچى سايلري ۴۲ شر صحيفه - مدري خالد راشد جاريم بك - اداره طايته ي: استانبول - نور هانيه، تلفون
۵۴۷ - « طنين » مطبعه سنده باصيامشدر - هر صايته ك فيشالى: ۳ غروش .

مدت اوپورانلری بيله مستقنا اولماق اوزره - بر تورک مدنیتینک وارلغندن پكده خبردار دكلدرلر! بك اوغلنك «يوكسك صوصیتیه سندن» بر مادام، تورک آرده سنده عزت ملیح بك افندی کی بر رومانجینك چیقہ بیلش اوله سندن دولانی حیرتدن حیرته دوشو یوردی... بر آراق بك اوغلند «جمهك رسامنه دائر» بر فرانسمش، رسملر وقلیشلر یارسدن یاییلوب کلیورمش... کی بر سوری مصالیر دولاشمش، طورمشدی...

تورکاری غریبلره طاقتمه یه، خصملرک اوزریمه آندقلری افترا یرده سنی قالدیرمه یه یاریان هر نشینی، غرب دیلارنده کتاب، رساله، مجموعه، هزته چیقارمق، مقاله یازمق، مصاحبه، مسامره ترتیب ایتمک، سیاحتلر یاقمق، استانبولده قلاغوز و ترجمان تشکیلاتی وجوده کتیرمک... الخ کی هر نشینی، لازم، نافع وخیرلی بولورزه و مقشبلرینی تبریکه لایق کوردزه، بونکچوندرکه فرانسیزجه بر تورک مجموعه سنک انتشار ایدم جکینی ایشیدیر ایشتمز چوق سونندک.

بکله نیان مجموعه، «La Pensée Turque» [۱] پکن کانول اول افرنجینک اورطه سنده چیقدی، ایکنجی صاییدی ده افرنجی ۱۹۱۷ سنه سنک ایلك کونی انتشار ایتدی.

هر شیدن اول رفیقیزی تبریک ایدرز.

برنجی صایینک باشنده مجموعه نك نشرندن مراد نه اولدینی آکلایور: «عایمه زده کی غیر محق رأیلری اصلاح ایدمک کندییزی باشقلرینه سودیرمک، باشقلری طرفندن تقدیر اولومق» - بوحالده «لاپانسه تورک» یوقاربده شدت ازومنی آکلانمه چالیشدیغز اثرلردن بری اوله جق دیمکدر. رفیقیمزه اللهدن موفقیت دیلدرز.

«تورک دوشونجه سی» نك بو گونه قدر چیقان ایکی صاییدی مندرجات اعتبارله خبلی زنکیندر: ایچنده شخصی تحری، تنبع و تفکر محصولی اولان آغیر باشلی مقاله لر («تورک مدینه سی» و «تورک ادبیاتنک منشائی»)، وقایع جاریه نك مهملرینی خلاصه ایدن حائلی مقاله («تورک آرده سنده ملی جریان» و «مشروطیتدن بری تورکیه ده معارف عمومی»)، ملیشمش همانلی تورک ادبیاتندن بعض نمونه لر («بویانان منار» ک ترجمه سی) بوندینی کی تورکیه نك حرث فکری ششونه (عمومی درس لر، اویتانان پیه سر)، استانبولده یکی چیقان بللی باشلی اثرلره («دجله اوکننده»، «آفیندن آفینسه») و موقوت رساله لر نك «تورک دوشونجه سی» مدیرنجه نظر اعتباره آلمه یه لایق کوریلن مندرجه لرینه دائر تحیللر، تقریضلر وانتقادلر واردر.

همانلیلرک «لاپانسه تورک» ایله کیردکاری برل، بزم کی لسانلری اوروپاده چوق شایع اولمایان ملت لک، بزدن اول کیموب، ایی ایلرولدکاری بر بولدر. ماجارلر، فینلر، روسلر، بولغارلر فکری محصوللرینی اوروپایه کوسترمک واوروپا علم عالمیه فکرمه بادلده سی ایدمیلک ایچون، بعض اثرلرینی آلمانجه، فرانسیزجه یازوب نشر ایتدکن باشقلا، آلمان و فرانسیز لسانلرینه موقوت رساله لرده احداث ایتلدر. بو نوع رساله لر، باشلیجه ایکی نسقه آیریلیر. برنجی قسم، صرف علمی ظایه کوزه دیلدرک، بر باقه بین الملل اولان علمک ترقیسنه خدمت ایتک اوزره چیقاریلان و اکثریا بر جمعیت علمیه نك تنبعات وکشفیاتنی اوروپا علم عالمیه معلوم ومنتشر بر لسانله بیلدیرمه یه یاریان مجموعه لرده: مجارلرک «Revue Orientale» نی اکثریمز بیلیریم، ماجار اتوغرافیا جمعیتی شرق شعبه سنک و بودایشته شرق انجمن دانشنک اثرلرینی نشر ایدن بو مجموعه قسماً فرانسیزجه در. یترسبورخ علوم آقادمیاسی مخطره و مجموعه لرنده آلمانجه و فرانسیزجه تنبعلره مریق سیق راست کانیبر «Journal de la Société finno-ougrienne» کاسمی فرانسیزجه اولدینی کی مقاله لرینکده چوخی فرانسیزجه در. بو مجموعه لرده همان داتما علمه بر خدمت، دینلدکی کی بر Contribution اوله یله جک ابداعی آرلر درج اوشور. ودرج اوله جق اثرلرک، علمی اصوللرک بوتون شرطلرینه موافق اوله سنه چوق اعتنا ایدیلیر. ابداعی و شخصی اولمایان عمومی وطویلامه (Compilation) اثرلر، کونده لک غزته مقاله لرینی آکسیرمن مقاله لر، باطبع بویه علمی مجموعه لرده بیر بولاماز. ایکنجی قسم قطعی بر علمیلک اداسنده بولمقسن، هر تلدن چالمق اوزره چیقان عمومی و تمیمیچی مجموعه لر در. بودایشته ده چیقان، اگر اسمی خاطر مرده یا کاش قالمش ایسه «Revue de la Hongrie» بو نوعه بر نمونه اوله رقی کوستریلیر. بو مجموعه ده ماجارلرک نقظه نظرندن یازیلش فرانسیزجه سیاسی، تاریخی، انتقادی، آذربوق علمی مقاله لر، شمرلر حکایه لر الخ باصله مقدمه در. «La Pensée Turque»، شمسی یه قدر چیقان ایکی صاییدن استخراج ایدم بیلدیمکزه فطراً، ایکنجی قسمدن اوله یه قرار ویرمشر: علمی دنیله یله جک بعض اثرلره برابر، غزته مقاله لر، خفیف و انضی نظرلر و تنقیدلر ده بو مجموعه ده بر بولمشر.

[۱] مجموعه نك ادبی بعضلری «تورک فکره سی» ده ترجمه ایتیلیر؛ عبادها نورکجه «تورک دوشونجه سی» دینله می؟

وېز بوله اولماسنی موافق کورنلردن. چونکه «تورک دوشو» سنی «جیقا» رانلره برابر یزده دوشو» نه ازوم کورنیورز که عجبیا اوروپا سالنلرندن برینده صرف علمی بر رساله «موقوت» یی مشطه آجیقارمه یه کافی قوتلر زوارمیدر؟ وارسه یله قولای، قولای بر آرایه طولانه ییلیرلی؟

هانکی قسمدن اولورسه اولسون، اجنه لساننده جیقان بر مجموعه مزدن - مادام که ملی حرمزک اجانبه قارشى مملى اولتی کی غایت نازک و مسئولیتی بر وظیفه یی درجه ایقدر - بعضی مطالباتده بولنه یه کندیزلی حقلی کوریز. بوله بر مجموعه هر یوزدن، ایچدن و طیشدن غایت احتیاطلی و غایت اعتنالی اولمه یه بورخلیدر. ملی حرمزلی اوروپالی دوست و دشمنلریزه کوسترملیک و اونلری بزم اهرمه چورمه یه چالیشاجی بر مجموعه، مطلقا اینی کافده. اینی مرکب ویک اینی حرفلره، مکمل بر مطبوعه ده، سرتب خطالردن سالم اوله رق، بدیمی ذوقلری اوخشا یا جق بر سورتده یاصلمش اولمالیدر. بولر مادی حرمزدن اولان مطبوعه جیلک، سرتبکک، دوکه جیلکک، صحیفه باغلامه نکه، حتی مجموعه اداره اتمه نکه - یوه سنی کوستریر. فنا کافده، فنا مرکب و حرفلره دیزیش بر مقاله، دها اوقوتومدن اول قارنده بر سوء ظن حسی طوغوردیر. مقاله آره لرینک چوق آجیق قالمسی، یازیلرک صیق اولمه سی یله بر رساله ویا مجموعه امنیتی اکسیلاتن هوملندیر. «تورک دوشو» سی، ایلروده خطاطلغیزی، یازیلرک جیلغیزی، رساملغیزی، جیلجیلکیزی، معمارلغیزی، ایشله مه جیلکیزی... الخ کوسترملک ایچون بهمه حال قیشلر دوج اتمه یه ده مجبور قله. جنندن، کافدینک یک اینی اولمه سی لازمدیر.

طیشه بو قدر اهمیت و برملک ایجاب ایتدیکنه قناعتیزی سوله دکدن سوکره، ایچک، یعنی مندرجاتک نه درجه دقت و اعتنا ايله انتخاب اولومعه سی ازومنه دائر اولان فکریمز کندیلکندن آکلاشیلیر. مثاللی - تورک فکرطالنده کندیلرینی طاییتان بر قاج دارالفنون مدرسینک اختصاصلری دائر سنده کی مقاله لر، «تورک فاکر» سی، «مدیرلکتنک مقاله انتخابنده اینی بر معیار صاحی اولدیغنی کوسترملکده در. آجیق نورق بورز که «Revue de la Quinzaine» عنوانی طاشیان قسمته، مدیر یک یو معیاری ناصله آئندن دوشورمش اولما سین.

بو سطرلری یازان، فکری واجتاهمی حیاتده انتقادک ازوم و قائده سنه الچ چوق قانع اولانلردیر. خسته قناعتیزی کورلی و کوسترملی بزرگ تدویسی ممکن اوله ییلین. فقط یانچی بر لسانده، «هلمیزده کی غیر حق رأیبری اصلاح ایدمک کندیزلی باشقلرینه سودبرملک و تقدیر ایتدیرملک» ایچون جیقان بر مجموعه ده، مثلا اک بو بولک شاعرلریمز الچ کورلر اترلردن برینی آفاق (Objectif) تحلیل یله اتمه دن صرف انفسی (Subjectif) مواخذاته قاتیشیق عجبیا برنده میدر؟ «فینتن» و «دجله اوگنده» ک تام آفاق بر صورتده تحلیل ایدیلوب کوسترملی - بوو مناسبتده عبدالحق حامد و محمد امین بکک حیات صنعتلرینه دائر معلومات و بریلمه سی «کندیزلی باشقلرلی طرفندن تقدیر ایتدیرملک» غایه سنه دها موافق کلزمیدی؟ هله ایکنجی صاییده «ملی تعلیم و تربیه مجموعه سی» ندن بحث اولنورکن اسامیل حق بکله ۱۳ باشنده بر آناتولیلی چو جق اره سنده کچن محاوره نکه «کندیزلی تقدیر ایتدیرملک» ایچون جیقان بر مجموعه به ناسل اولوب ده کبردیکنه، ردورلو عقل ایردیره مبورز... «ملی تعلیم و تربیه مجموعه سی» نده، «معلم» ده «تورک یوردی» نده، «طنین» ده... حاصلی بوتون تورکجه مجموعه لرده بر چوق دفعه لر تکرار اولومعه سی لازمکن جملز مسئله سنک «La Pensée Turque» ده تشهیری نه به یارار؟

شئون و انتقاداتی یاران قلم ذک، شوخ، مستهزی و طریفدر، فرانزجه اسلوبلری آیرد ایدمک قدر اولسه وقوفز اولماقه برابر، اسلوبلرینه ده خوش، اویناق و جانلی ده جکمز کلیر. آه، کاشکه او ذکا و طرافتی تورکجه و نورکده مخصوص مجموعه لرده قولانوب، اوقویانلری و اثر صاحبیلرینی دقت و تیظه دموت ایتسه ایدی... «La Pensée Turque» له آجیلان چیغر، انشا الله ترک اولونماز، بو مجموعه نکه کلچک نسخه لری، انشا الله دها مترق و متکامل بر شکل آیر. مطالعه لریمزک اوزامه سی - بو صولک غنیمتیمز «تورک فاکر» سی، نکه مقصد و غایه سنه، نه بر بو بولک اهمیت عطف ایتکده اولدیغیزی آکلاسه کرکدر.

سی

یازدقده صوکره. — Finton، Finton، «لاپالسه تورک» ک مدبری خاله راشید جارم یک برنجی املانی، آلمانلی پروفور دوقنور هارتمان ایکنجی املانی قولانیورلر. دها شاعریمزک خلق ایتدیکی او فته

انکیز قبیله سنک اسمی عجا لاتین حروفاتیلہ نعل یازیلقی لازم؟ بز بونی قطعی صورتده بیامیورسه قده عثمانیلرک اک بارلاق سلطان سلیمان قانونینک، فش اولنقی اوزره ایکن حصارلری جوارنده وفات ابتدکی ماجارقلعه سنک اسمی لاتین حروفاتیلہ Szegedvar یازیلدینی معلومزدرد؛ اوچنجی صایینک ۸۶ نجی صحیفه سی ابتدالرنده بونک باشقه بر املا ایلہ باصیامش اولدینقی کوردک. عرب حروفاتیلہ یازیلان عثمانلی تورکجه سنک هنور املاسی مقرر اولدینندن، هر محرر، هر مرتب ویا مصحح هر کله یی ایسته دیکی کی تحریر، ترتیب وتصحیح ایتمکده همان مان حردر. فقط لاتین حرفلری قوللانان لسانلرده اسم خالصلرک بیله املاسی آرتق تعیین وتقرر ایشدر. بزم اوللری، کندی حرفلریله یازارکن، صرفه بیلم، حقمز وارمیدر؟

دها بوقاریده کی مطالعه لر، «تورک فاکر سی» نلک آنجی ایکی نسخه سی اوقوندرق یازیلشدی؛ اوچنجی نسخه جیقدن سوکرده شو «یازدقن سوکرده دن باشقه بر شی خاطره کلدی. — سن.

تورکک شونی

فقیرلر ایچوره. — مملکتیزده تجاری وصناعی حیاتک آزلغندن، جهان حوی اک درین تأثیرینی بازو قوتی ایلہ یاشماق مجبوریننده اولان فقیرلر اوزرنده کوستردی. واقعاً بویله بر حال، حرب کولرنده حوایج ضروریه فیثاتلرینک آتماسیله باشقه مملکتلرده ده کوریلور ایسه ده. اورالرده عینی زمانده حیات صنایه وتجاریه ده قوللانیلان عمله اجر تنکده یوکسلمه سی وقوعبولدینندن فقیرلر اوقادار صیقینتی به دوچار اولیورلر. اولرده پاره استیلا کینک ترقیسی ایلہ برابر استحصالی ده ترق ایشدر. حالوکه متکامل تجاری وصناعی حیاتدن محروم مملکتلر بوسبوتون باشقه بر منظره عرض ایدیور: خارج ایلہ وقوعبولان تجاری حیات، حرب ایجاباتی اولدرق دوردینندن، مملکتیزده تجارت خارجیه خدمتله کچین عمله وفقرا استحصالدن محروم قالش، حالوکه حوایج ضروریه نلک فیثاتی خیلی یوکسلیکنندن پاره استیلاکی قات قات آرمشدر. بودقیقه بی واهالینک حضور وراحتی دوشونن حکومت، بونک ایچونده بعض شهرلرده «مدافعه مایه» جمعیتله برلشهرک، بعض یرلرده ده کندی باشنه مستقلاً، فقرا ایچون آیریمه «آش اولری» آچیلور. ازیرده، بیروده، شامده، استانبولک بعض عمله لرنده وسائر برچوق شهر وقصبه لرده بویله «آش نولری» آچیلمشدر. بونلرک بعضیسنده یلک فقرا اهالی به عجاناً، بعضلرنده غایت جزئی فیثاتلر مقابلنده ویریایور. بوندن برایی هفته مقدم شهر اماتی طرفندن، صحت عمومیه نلک قورونیلماسی ایچون، ققرا اهالی به صابونی فلان حاضر اولقی اوزره، بر قاچ مجانی حمام، فنی وصحی اولقی اوزره چاشیرخا هده تعیین وترتیب اولمشدر.

قونییه الکتریک و تراموای. — «بابالق» ده اوقوندیقنه کوره، درسه اددنه کی «فاخر شرکتی» قونییه ده عمومی تنویرات اجرایی والکتریکله چک برابیر تراموای یاپلماسی ایچون امتیاز ایسته مشدر. قونییه ده بولنان قیو، عزیزیه وشرف الدین جامعلری اوفاف دائره سنک مذاکره سی ولایتک امر وتنسیبی اوزرینه الکتریکله تنویر ایدلشد.

موسیقی انجمنی و دارالاطاعه. — («اقدام» دن) موسیقی صنعتک علمی بر صورتده اوکره نیلده سی وموسیقیه عائد اسکی اثرلر عیزک نشر واحیاسی مقصدیله معارف عمومیه نظارتجه علم و اختصاص صاحبی ذاتلردن مرکب بر موسیقی درنکی تشکیل و «دارالاطاعه» آدیله برده موسیقی مکتبی آچیلمشدر. موسیقی درنکی معارف نظارتجه سه چیلن بر رئیس وبر رئیس معاونی ایلہ مناسب مقدار اعضادن مرکب فخری بر هیئت علمییه در. علمی اولدینی قادارده الشالله ملی اولاجق اولان بویکی مؤسسه منه موقیتلی واوزون عمرلر دیلهر.